

Klasės auklėtojo ir vaikų globos namų socialinio pedagogo bendradarbiavimas

Irena Leliūgienė¹, Angelė Kaušylienė², Daiva Austynienė³

- ¹ Mykolo Romerio universitetas, Socialinių technologijų fakultetas, Edukologijos ir socialinio darbo institutas, Ateities g. 20, 08303 Vilnius, irena.leliugiene@mruni.eu
² Lietuvos edukologijos universitetas, Socialinės edukacijos fakultetas, Socialinio ugdymo katedra, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, angele.kausyliene@leu.lt
³ Pagėgių vaikų globos namai, Klaipėdos g. 4, 99290 Pagėgiai, daivaustynyniene@gmail.com

Anotacija. Šiame straipsnyje mokslinės literatūros ir empirinio tyrimo pagrindu siekiama glaustai pateikti vaikų globos namų (toliau – VGN) socialinio pedagogo ir mokyklos klasės auklėtojo kaip socialinio ugdymo agentų veiklos teorinius aspektus, aptarti klasės auklėtojo ir VGN dirbančio socialinio pedagogo bendradarbiavimą, siekiant pozityviosios vaikų socializacijos. Straipsnio aktualumą nusako paskutinį dešimtmetį skiriamas dėmesys vaikų, gyvenančių VGN, ugdymo, globos ir rengimo savarankiškam gyvenimui problemoms spręsti.

Teorinėje straipsnio dalyje autorės pateikia VGN socialinio pedagogo ir klasės auklėtojo kaip pozityviosios vaikų socializacijos agentų veiklos charakteristikas.

Antroje straipsnio dalyje pateikiamas empirinis tyrimas ir jo rezultatai. Autorės, atlikdamos tyrimą, taikė statistinės, dokumentų literatūros analizės, apklausos raštu, naudojant klausimyną, ir kitas duomenų rinkimo metodikas.

Straipsnyje keliamas probleminis klausimas: kokiomis charakteristikomis pasižymi VGN socialinio pedagogo ir mokyklos klasės auklėtojo bendradarbiavimas, siekiant VGN vaikų pozityviosios socializacijos. Pateikti empirinio tyrimo rezultatai padėjo rasti atsakymą į keliamus klausimus.

Mokslinės literatūros analizės pagrindu sukurtas teorinis VGN socialinio pedagogo ir mokyklos klasės vadovo bendradarbiavimo siekio teorinis modelis gali būti naudojamas ateityje atliekant platesnius tyrimus.

Straipsnyje, remiantis empiriniais duomenimis, atskleista, kad siekdami VGN globotinių pozityviosios socializacijos pasirinktoje veikloje, socialiniai pedagogai ir klasės auklėtojas turi aptarti bendrus rezultatus, mokymosi pasiekimus, ugdytinių elgesio korekcijos, adaptacijos mokykloje klausimus. Tyrimas atskleidė, kad šios srities profesionalai sutaria dėl profesinio

bendradarbiavimo siekiant išsiaiškinti vaiko poreikius, tobulinti bendradarbiavimo įgūdžius, formas, būdus, daryti įtaką ugdymui, nusikaltimų prevencijai, mokymosi pasiekimų gerinimui.

Esminiai žodžiai: *socialinis pedagogas, klasės auklėtojas, bendradarbiavimas, pozityvioji socializacija.*

Įvadas

Tyrimo naujumas ir aktualumas. Pastaraisiais dešimtmečiais daug dėmesio skiriama VGN gyvenančių vaikų pozityviajai socializacijai, o pagrindiniais socializacijos institutais išlieka šeima, kurią globotiniams atstoja vaikų globos namų bendruomenė – specialistai, šeimyna ir mokykla. Šių dviejų institutų sėkmingas bendradarbiavimas sukuria pozityvią socioedukacinę aplinką, kurioje labiausiai atsiskleidžia vaiko saviraiška bei savaiminis socialinės patirties kaupimas. Bendradarbiaudami vaikų globos namai ir mokykla orientuojasi į vaiko pozityvią socioedukacinę raidą, organizuoja švietimo ir auklėjimo, rekreacijos, kultūros ir meno veiklą, augant vaikui ir didėjant jo poreikiams, sukuria platesnes raiškos ir socialinės patirties kaupimo erdves (Juodeikaitė, 2009). Vaikų globos namuose vaiko pozityviosios socializacijos agento misija tenka socialiniam pedagogui, o mokykloje – klasės auklėtojui.

Įvairiareikšmis klasės auklėtojo veiklos, jo statuso įvardijimas nusako šios pareigybės svarbą organizuojant švietimo procesą ir valdymą, ypač asmenybės tapsmą (Pečiuliauskienė ir Barkauskaitė, 2011). Klasės auklėtojas turi daryti pozityvų poveikį kiekvieno mokinio ir klasės kaip socialinės grupės gyvenimui, rūpintis gera psichologine atmosfera, skatinti auklėtinių bendradarbiavimą, socialinį ir emocinį brendimą, konstruktyviai reaguoti kilus problemai. Taigi šiuolaikinis klasės auklėtojas turi suvokti, kad, keičiantis ekonominei ir socialinei situacijai, keičiasi ir klasės auklėtojo vaidmenys. Tai savo darbuose analizavo M. Barkauskaitė (2001), R. Želvys (1998, 1999, 2001), M. Teresevičienė ir G. Gedvilienė (1999), G. Linkaitytė, (2000), T. Bulajeva (2001), R. Baranauskienė ir R. Klumbytė (2001), V. Tumėnienė ir B. Janiūnaitė (2004), D. H. Jonassenas (1996), K. Morrissonas (1998), D. Styles (2002) ir kiti. Švietimo sistema nuolat kelia vis didesnius reikalavimus klasės auklėtojo pareigybei paskirdama įvairių veiklos barų.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (2011), Bendrosios programos ir išsilavinimo standartų ir kitų dokumentų išsami analizė leidžia formuluoti išvadą, kad svarbiausiuose, t. y. aukščiausią teisinį – įstatymo galios – statusą turinčiuose dokumentuose tokių sąvokų kaip „klasės auklėtojas“ ar „klasės vadovas“ nėra. Tačiau Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 49 straipsnyje „mokytojo pareigos“, tiesiogiai neminint klasės auklėtojo, galima įžvelgti pareigas, kurių nemenka dalis tenka būtent klasės auklėtojams. Šiame įstatymo straipsnyje tiesiogiai pasigendama mokytojo veiklos akcentų, tokių kaip planavimas, organizavimas, vadovavimas ir kontrolė. Klasės auklėtojo institucija lyg ir išstumta už

įstatymo ribų, teisinės apibrėžties neturinti pareigybė. Šią padėtį kiek švelnino tai, kad klasės auklėtojo pareigybė buvo įvardyta kituose dokumentuose, turinčiuose poįstatyminio akto statusą, t. y. šiuo metu jau nebegaliojančiuose Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendruosiuose nuostatuose (1999). Šio dokumento 17 skirsnis apibrėžė klasės auklėtojo veiklą.

LR švietimo įstatymo pataisose (2011) papildyta socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis: „Socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis yra padėti tėvams (globėjams, rūpintojams), kad būtų įgyvendinta vaiko teisė į mokslą, užtikrinti jo saugumą mokykloje: šalinti priežastis, dėl kurių vaikas negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti, sugrąžinti į mokyklą ją palikusius vaikus, kartu su tėvais (globėjais, rūpintojais) padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal protines ir fizines galias ir joje adaptuotis.“ Bendrojo lavinimo mokykla, teikdama mokiniui socialinę pedagoginę pagalbą, bendradarbiauja su įvairiomis socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis ir konsultuoja mokinio tėvus (globėjus, rūpintojus) ir mokytojus. Tame pačiame įstatyme rašoma, kad pagalbą mokykloms ir mokytojams teikia psichologinės, specialiosios pedagoginės, specialiosios, socialinės pedagoginės pagalbos teikėjai, kvalifikacijos tobulinimo, visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, profesinės asociacijos ir kiti asmenys. Tokios pagalbos tiek mokyklai, tiek ir mokytojui paskirtis – teikti informacinę, konsultacinę, taip pat ekspertinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą, kuri padeda didinti švietimo veiksmingumą ir skatina mokyklos veiklos tobulinimą bei mokytojo profesinį tobulėjimą.

Ugdymas mokini, klasės auklėtojas turi atlikti įvairius vaidmenis, o jo darbo sėkmė priklauso nuo to, kaip jis suvokia savo pareigas, kaip susiformuoja prioritetus. Akivaizdu, kad klasės auklėtojas turi nuolat kaupti ir sisteminti savo žinias, lavinti įgūdžius ne tik savo dėstomo dalyko, bet ir įvairių socialinių mokslų srityse, kadangi jo veiklos objektas – augantis ir besikeičiantis ugdytinis.

VGN socialinis pedagogas yra auklėjamojo, ugdomojo, psichologinės bei socialinės pagalbos specialistas, kurio veiklos rezultatas – normalių gyvenimo, mokymosi, t. y. pozityviosios socializacijos, sąlygų socialinėje, kultūrinėje aplinkoje sukūrimas.

Aktualu, kad šiuolaikiniai vaikų globos institucijos poįstatyminiai aktai numato mokyklinio amžiaus vaikus, gyvenančius globos įstaigose, integruoti į bendrojo lavinimo mokyklas. Tokiu būdu mokiniai – VGN globotiniai – pusę dienos praleidžia artimiausioje bendrojo lavinimo institucijoje, kur jie ugdomi, todėl dalykų mokytojai ir klasės auklėtojai savo ruožtu privalo užtikrinti jų saugumą, o VGN socialiniai pedagogai tampa pozityviosios socializacijos agentais. Šio tyrimo naujumą nusako tai, kad po to, kai VGN buvo įsteigta socialinio pedagogo pareigybė, niekas nėra analizavęs, kokiomis charakteristikomis pasižymi šių abiejų institucijų – VGN ir mokyklos specialistų – bendradarbiavimas, siekiant pozityviosios vaikų socializacijos.

Tyrimo objektas – klasės auklėtojo ir VGN socialinio pedagogo bendradarbiavimas.

Tyrimo tikslas – atskleisti klasės auklėtojo ir VGN socialinio pedagogo bendradarbiavimo pobūdį, siekiant VGN globotinių pozityviosios socializacijos.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti VGN socialinio pedagogo ir mokyklos klasės auklėtojo kaip socialinio ugdymo agentų bendradarbiavimo veiklos charakteristikas.
2. Empiriškai atskleisti klasės auklėtojo ir VGN socialinio pedagogo bendradarbiavimą siekiant pozityviosios vaikų socializacijos.

Tyrimo metodai:

- *duomenų rinkimo* – mokslinės ir kitos (statistinės, dokumentų) literatūros analizė, apklausa raštu naudojant klausimyną;
- *tyrimo duomenų analizė*.

VGN socialinio pedagogo ir mokyklos klasės auklėtojo bendradarbiavimas siekiant pozityviosios socializacijos: teorinis pagrindimas

Socializacijos tikslas – išmokyti vaikus, jaunuolius pasitikėti savimi, ir tik kartu bendradarbiaudami mokyklos klasės vadovai ir VGN socialiniai pedagogai siekia šio tikslo.

Bendradarbiavimo sklaidą Lietuvos mokyklose paskatino vykstanti švietimo reforma. Šiandieninėje visuomenėje bendradarbiavimas itin svarbus, įsiliejęs į visas gyvenimo sferas (asmeniniame gyvenime, moksle ir darbe), taip pat ir įvairias ugdymo institucijas. Bendradarbiavimo terminas neturi aiškios apibrėžties ir įvairūs mokslininkai skirtingai interpretuoja bendradarbiavimo konceptą, pateikia skirtingus apibrėžimus. *Bendradarbiavimas* (angl. *collaboration*) paprastai dažniausiai suvokiamas kaip darbas kartu siekiant bendro tikslo. M. Teresevičienė ir G. Gedvilienė (2000) bendradarbiavimo sampratą praplečia išryškindamos ne tik bendrą tikslą bet ir bendrų veiklų svarbą. Taigi galima teigti, kad *bendradarbiavimo sąvoka – tai veikimas kartu, naudojantis tais pačiais materialiniais ištekliais ir bendražmogiškomis vertybėmis*.

L. Miltenienė (2005) atliko tyrimą siekdama sudaryti bendradarbiavimo modelį tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius. Autorės teigimu, *bendradarbiavimo pagrindą sudaro*: 1) komunikacija (bendravimas); 2) kooperacija – tam tikra darbo organizavimo forma, kai žmonės ar jų kolektyvai dalyvauja tame pačiame arba artimuose darbo procesuose; 3) koordinacija (tikslus, suderintas veikimas); 4) nuolatinė komandos narių sąveika / interakcija; 5) dalijimasis patirtimi (žinojimu). Galima teigti, kad bendradarbiavimo procesui lemiamą įtaką daro tokie veiksniai kaip vyraujančios vertybės, vaidmenys ir būtini įgūdžiai. Prie to dar galima pridėti ir vertybines nuostatas: lygiavertiškumą (pareiškiantį visų dalyvaujančių asmenų lygiaverčiu statusu grupėje), tikslo (vizijos) bendrumą ir bendrą atsakomybę.

Pasak L. C. Johnson (2003), socialinės veiklos sferoje *bendradarbiaujant svarbūs penki pagrindiniai elementai*: 1) teigiama tarpusavio priklausomybė – dalyviai suvokia, jog tik bendro darbo rezultatas gali būti vertingas, kad jie vienas kitam yra reikalingi norint atlikti skirtą užduotį; 2) individuali atsakomybė – kiekvienas dalyvis jaučiasi atsakingas už savo darbą, nesiekia tik pasinaudoti kitų darbo rezultatais; 3) skatinanti sąveika – dalyviai vienas kitam padeda, drąsina, pastebi ir skatina vienas kito pastangas aiškinantis problemas, jų sprendimo būdus; 4) grupiniai procesai – periodiškai analizuojami bei reflektuojami bendradarbiaujant vykę procesai, numatoma tolesnė galimybė juos tobulinti; 5) socialiniai gebėjimai – negalima efektyviai dirbti, jei nėra taikomi bendravimo, vadovavimo, sprendimų priėmimo, konfliktų aiškinimosi gebėjimai.

Bendruosiuose socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatuose (2004) pirmą kartą įtvirtinama komanda kaip veiksmingos pagalbos vaikui teikėja, teigiama, kad pagalbos teikimą mokykloje vykdo socialiniai pedagogai, klasių auklėtojai, mokytojai ir administracijos atstovai, t. y. skirtingi specialistai.

Socializacija, G. Kvieskienės (2005) teigimu, yra socialinė integracija, arba suvokimas, kad visuomenė yra tvirta ir formuoja daugumos piliečių sutikimą ir gebėjimą laikytis bendros vertybių sistemos. Kadangi socialinė pedagogika yra veiksminga vaikų gerovės bei pozityviosios socializacijos teorija ir praktinės veiklos metodika, siekianti spręsti jų socialines problemas ir ieškanti efektyviausių poveikio modelių asmens socializacijos procese, tuomet pagrindinės socialinių pedagoginių tyrimų kryptys – ugdymo funkcijas atliekančių institucijų sąveika kaip vaikų socializacijos veiksnys, deviantinio vaikų elgesio prevencija, vaikystės apsauga ir pedagoginė viktimologija, vaikų savimones, socialinio aktyvumo, gebėjimas adaptuotis besikeičiančioje aplinkoje skatinimas, prevencijos, laisvalaikio, poilsio pedagogika. Socializacija yra pirminė ir antrinė, valdoma dviem būdais: išorinis, priklausomas nuo suaugusiųjų poveikio, ir vėlesnis, kuris tęsiasi visą gyvenimą. Teigtina, kad pozityvioji socializacija suprantama kaip pozityvių veiksmų politika, kuria remdamiesi tam tikri asmenys ar jų grupės koreguoja socializacijos subjektų elgseną, formuoja socialiai reikšmingus asmenybės bruožus, sudaro galimybes kurti savo individualybės bruožus ir vertybes, siekdami įtvirtinti kultūros pozityvius komponentus ir sudaryti užkardą visuomenei nepriimtinių šios kultūros elementų pasekmėms. Taigi individas prisitaiko prie jį supančios aplinkos, užimdamas savo padėtį visuomenėje, išsiugdydamas vertybinį, psichologinį ir elgesio autonomiškumą.

Bendradarbiavimas – tai tenkinanti ugdymosi poreikius komandos narių bendra veikla, planuojant, sprendžiant problemas, ieškant bendrų problemų sprendimo ir siekiant ugdymosi poreikių tenkinimo efektyvumo. Bendradarbiavimo pagrindą sudaro tarpusavio narių nuolatinė sąveika, bendras darbas siekiant darbo kokybės efektyvumo, dalijimasis patirtimi, atsakomybės prisiėmimas bei bendradarbiavimo įgūdžių ir gebėjimų turėjimas.

VGN socialinio pedagogo kaip socialinio agento veiklos charakteristika. XXI a. pradžioje socialinė pedagogika Lietuvoje kaip edukologijos pripažinta šaka, turinti savo

objektą – pedagogiškai apleistą, patyrusi socialinę atskirtį, specialiųjų poreikių turintį ugdytinį, t. y. labiausiai pažeidžiama vaiką ar jaunuolį, kuriam reikia supratimo bei pagalbos integruojantis į bendruomeninį gyvenimą. Socialinės pedagogikos veikloje svarbią vietą užima socialinis pedagogas, kuris įvairioje mokslinėje literatūroje traktuojamas ganėtinai skirtingai ir įvardijamas kaip vaiko gerovės advokatas, kuris yra pasirengęs dirbti institucijose, atliekančiose ugdymo funkcijas ir gebantis vykdyti socializaciją, ankstyvąją prevenciją, pagalbos prevenciją ir reabilitacijos programas. Taigi socialinis pedagogas, siekdamas vaiko gerovės, saugumo, pozityviosios integracijos ir socializacijos visuomenėje, skatina visavertę asmenybės raišką, pilietinę brandą (*Socialinio pedagogo rengimo standartas*, 2008). Socialinis pedagogas siekia įvairiomis priemonėmis kompensuoti asmenine visavertę socializaciją bei švietimą ir dažniausiai pasitelkia paties ugdytinio įgalinimą tvarkyti savo reikalus (Korbeck, 2002).

Socialinio pedagogo kvalifikaciniuose reikalavimuose (2001) teigiama, kad socialinis pedagogas, siekdamas ugdytinių gerovės ir saugumo, atlieka įvairias socialinio pedagogo veiklą sudarančias funkcijas – įvertinimo, konsultavimo, korekcijos, vadybinę, šviečiamąją, koordinacinę, prevencinę, teisinę ir socialinio ugdymo. Jas atlikdamas turi išmokti pažinti įvairias socialines grupes (šeimą, mokyklos bendruomenę, laisvalaikio socialines grupes, neformalius draugus ir t. t.) ir mokėti daryti joms įtaką (Kvieskienė ir Šimaitis, 2005).

Pagrindinis socialinio pedagogo profesinės veiklos tikslas – vaiko gerovė, kurios jis siekia, spręsdamas dalinius uždavinius: atlikdamas ankstyvąją prevenciją, ugdydamas socialinius įgūdžius, teikdamas vaikui reikalingas socialines paslaugas, sudarydamas prielaidas pozityviajai vaiko socializacijai ir pilietinei brandai.

Socialinis pedagogas vaikų globos institucijoje yra pagrindinis socializacijos proceso agentas ir veikėjas. Akivaizdu, kad socialinis pedagogas siekia, kad jo aplinka būtų saugi vaikui, skatintų jo iniciatyvą, saviraišką, kūrybingumą. Socialinis pedagogas yra socialinių projektų iniciatorius ir konsultantas, aktyviųjų mokymosi metodų ir projektinės veiklos propaguotojas. Būdamas aktyvus ugdymo proceso dalyvis bei iniciatorius ir skatindamas pozityviosios socializacijos procesus, socialinis pedagogas ypatingą dėmesį skiria vaikams, turintiems sunkumų (Kučinskas ir Kučinskienė, 2000). Nuolatinis globotinių ir ugdytojų bendravimas apibrėžiamas kaip sąveika, A. Maceinos įvardyta kaip pedagoginė meilė, kuri akivaizdžiausiai atsiskleidžia motinos ir kūdikio santykiuose (Aramavičiūtė, 2005).

I. Leliūgienės (2003) teigimu, pagrindinė globos namuose dirbančio socialinio pedagogo funkcija yra veikti natūralioje globos institucijos aplinkoje, sprendžiant išskylančias socialines problemas. Pagrindinis socialinio pedagogo profesinės veiklos tikslas – vaiko gerovės siekis, socialinių įgūdžių ugdymas, vaikui reikalingų socialinių paslaugų suteikimas, sudarant prielaidas sėkmingai augančio žmogaus socializacijai ir pilietinei brandai.

Charakterizuojant socialinį pedagogą kaip pozityviosios socializacijos agentą labai aktualios tampa socialinio pedagogo profesinės kompetencijos, tačiau iki šiol nėra vie-

nos nuomonės, kas turėtų sudaryti socialinio pedagogo profesines kompetencijas, ir egzistuoja įvairūs modeliai.

Socialinio pedagogo kaip pozityviosios socializacijos agento veikloje planavimas yra būtinas todėl, kad tai yra pagrindinis jo veiklos įrodymas, vertinimo kriterijus. Jis turi viską fiksuoti, nes tuomet geriausiai matyti jo veikla. Be to, I. Leliūgienė (2003) nurodo, kad dokumentų tvarkymo procesas, nurodantis socialinio pedagogo veiklos perspektyvą, atlieka keturias funkcijas, kurių viena yra vadybinės kategorijos – organizacinė, atspindinti organizuotos pagalbos procesą ir skatinanti specialistą taikyti tam tikras sistemos priemones. L. Majauskienė (2007, 106) veiklos dokumentavimą, raštišką faktų fiksavimą pagal šiai veiklai skiriamą laiką, energiją, pagal dokumentacijos kiekį taip pat priskiria socialinio pedagogo veiklos sričiai.

Apibendrinant galima teigti, kad kompetencijų taikymas socialinio pedagogo kaip pozityviosios socializacijos agento darbe padeda jam profesionaliai atlikti savo pareigas ir suteikti efektyvią pagalbą klientui. Siekiant efektyvios pagalbos, būtinas tikslų kėlimas, savo veiklos planavimas ir savo siekių įgyvendinimui tinkamos veiksmų eigos nustatymo procesas. O tai socialiniam pedagogui kaip pozityviosios socializacijos agentui reiškia, kad turi būti iš anksto apgalvojami ugdymo tikslai bei veiksmai, kurie remiasi tam tikromis taisyklėmis, planu, logika. Tinkamas savo veiklos organizavimas, savo kompetencijų išmanymas gali užtikrinti socialiniam pedagogui sėkmingą pagalbą, siekiant pozityviosios socializacijos vaikų globos namų globotiniams.

Klasės auklėtojo kaip pozityviosios socializacijos agento veiklos charakteristika. Šiandieninėje bendrojo lavinimo ugdymo institucijoje klasės auklėtoju nebeužtenka būti geru savo srities specialistu. Reikia gerai orientuotis nuolat besikeičiančioje visuomenėje, suprasti politinius, ekonominius bei socialinius pokyčius ir valstybės švietimo politiką, turėti vadybos žinių, reikia daugiadisciplinio požiūrio, plačios erudicijos įvairiose srityse. XXI a. – žinių amžius ir informacinėje visuomenėje kiekvienas ugdytojas turi būti ne tik informacijos teikėjas, organizatorius, auklėtojas, bet ir ugdymosi / mokymosi procesų vadovas, visos bendruomenės aktyvumo skatintojas. Tinkamai suplanuota, gerai organizuota ir sistemingai kontroliuojama bei strategiškai valdoma auklėjamosios klasės veikla būtų tas pagrindinis veiksnys, kuris įgalintų mokinius būti atsakingesnius už savo poelgius, užtikrintų sėkmingesnę adaptaciją ne tik ugdymo institucijoje, bet ir visuomenėje. Taigi klasės auklėtojo veikla tampa įvairialypė, sudaranti galimybę netgi suvokti šalies švietimo politikos sistemą bei matyti europinį bei pasaulinį jos kontekstą.

Klasės auklėtoju kaip pozityviosios socializacijos agentui pagal jo pareigybinius nuostatus tenka koordinuoti klasės veiklą, ypač ugdymo srityje paskiriant įpareigojimus ugdytiniams, netgi siekiant ugdymo institucijos tikslų. Akivaizdu, kad klasės auklėtojo veikla pernelyg sudėtinga, kad būtų nusakoma visoms mokykloms taikomomis nuostatomis ir instrukcijomis. Mokyklų savarankiškumo plėtra, jų tipų gausėjimas klasės auklėtojo veiklą daro priklausomą nuo mokykloje priimtoms ugdymo strategijos. Visuomenės poreikiai veikia bendriausią klasės auklėtojo paskirtį, t. y. jis pagrindinis mokyklos

pedagogas, sudarantis prielaidas ugdymo procese užtikrinti vaiko teisę į išsilavinimą bei jo saugumą mokykloje.

Klasių auklėtojai dažniausiai bendrauja su ugdytiniais neformalioje aplinkoje, jie turi visas galimybes pastebėti vaiką kitoje nei mokyklos aplinkoje. Todėl klasės auklėtojai pirmiausia pastebi klasės lygmeniu vykstančius reiškinius. Dažniausiai klasės auklėtojui tenka reguliuoti vaikų tarpusavio santykius, jis tarpininkauja ir susiklosčius komplikuotiems santykiams su suaugusiaisiais. Todėl klasės auklėtojas yra artimiausias mokiniams asmuo, turintis puikias galimybes padėti jiems spręsti asmenines problemas. Tai patvirtina dauguma tyrimų, kad mokiniai iš klasės auklėtojų sulaukia didžiausios pagalbos (Braslauskienė ir Jonutytė, 2005).

P. Pečiuliauskienės ir M. Barkauskaitės (2011) teigimu, darbo su „ugdytiniu ir mokytojų klase“ pagrindinis tikslas yra kiekvieno ugdytinio ir visos klasės bendruomenės mokslinis pažinimas, paieška ir sąlygų jų brandai sudarymas.

Klasės auklėtojas yra mokytojas, kuris koordinuoja klasės ugdomąjį procesą per šias pedagoginės veiklos sritis: darbą su mokiniais, toje klasėje dirbančiais mokytojais, su mokyklos vadovais bei kitais darbuotojais, mokyklos savivaldos institucijomis, su tėvais ir kitais socialiniais partneriais. Klasės vadovas – pedagogas, siekiantis atlikti ne tik mokytojo, bet ir ugdytojo funkciją (Vanagienė, 2005).

Pažymėtina tai, kad P. Pečiuliauskienė ir M. Barkauskaitė (2011) klasės auklėtojo vertybes glaudžiai sieja su kompetencijomis. Auklėtojo veiklos įvairumas ir platumas, visuomenės keliamų uždavinių gausa ir sudėtingumas reikalauja vis naujų gebėjimų ir kompetencijų, reikalingų klasės auklėtojo pareigoms atlikti.

Analizuojant šių kompetencijų turinį ir raiškos kryptis išryškėja jų glaudi sąveika su mokytojo – klasės auklėtojo – kompetencijomis, jam atliekant pačius įvairiausius vaidmenis, kai nepasitenkinama tik žinių perteikimu, bet siekiama jų įprasminimo padedant kitam, kartu išgyvenant pasiekimų džiaugsmą.

Įvairių autorių mokslinių tekstų analizė atskleidė, kad VGN socialinio pedagogo ir bendrojo lavinimo mokyklos klasės auklėtojo bendradarbiavimas labiausiai pasireiškia šiose srityse: abiejų institucijų pedagogai siekia pozityviosios integracijos ir socializacijos visuomenėje, šalina mokyklos nelankymo priežastis, užtikrina laisvalaikio veiklos formų įvairovę, įvertina vaiko socialines problemas ir poreikius, padeda spręsti problemas, susijusias su įvairiais vaikams kylančiais sunkumais, užimtumo, emocinių ir elgesio bei kitų problemų sprendimo prevencines programas, aptaria pagalbos vaikų globos namų globotiniams būdus, priemones ir kt.

Paaikškėjo, kad klasės auklėtojas, siekiantis auklėtiniui sukurti pozityviosios socializacijos prielaidas, – ne tik pagrindinis informacijos teikėjas, organizatorius, auklėtojas, bet ir mokymosi procesų vadovas, visos bendruomenės aktyvumo skatintojas. Klasės auklėtoju gali būti mokytojas, turintis organizacinių sugebėjimų, norintis ir mokantis bendrauti su vaikais ir globėjais, turintis psichologinių ir pedagoginių žinių ir gebėjimų, nestokojantis iniciatyvos, kruopštus, sąžiningas, pareigingas, protingai reiklus sau ir

auklėtiniais. Jis privalo užtikrinti vaiko teisę į išsilavinimą bei jo saugumą mokykloje. Individualus bendravimas, veikla ir darbas su skirtingais globotiniais turi atverti išsamesnias jo pažinimo galimybes. Klasės auklėtojas yra artimiausias mokiniams asmuo, turintis puikias galimybes padėti spręsti mokiniams jų asmenines problemas. Klasės auklėtojas, bendradarbiaudamas su globos namų socialiniais pedagogais, turi siekti pašalinti mokyklos nelankymo priežastis, spręsti įvairias vaikų problemas,

Empirinio tyrimo metodai ir rezultatai. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo tipo ir schemos pristatymas. Tyrimui buvo pasirinktas aprašomojo tyrimo tipas, kuriuo siekiama apibūdinti iškilusią problemą. Darbe taikomas kiekybinio tyrimo metodai, kurių procedūrų, būdų ir aprašymų metodų visuma suteikia galimybę gauti naujų sociologijos žinių. Kadangi kiekybiniam tyrimui būdingas siekis ieškoti išorinių reiškinių požymių, juo bus siekiama taikant analizės būdus atskleisti klasės auklėtojo ir vaikų globos namų socialinio pedagogo bendradarbiavimo veiksmus, siekiant VGN globotinių pozityviosios socializacijos.

Tyrimo imties charakteristikos. Tiriamųjų populiaciją sudarė VGN socialiniai pedagogai (darbuotojai) ir bendrojo lavinimo mokyklos klasių auklėtojai. Šie asmenys pasirinkti siekiant suteikti tyrimui svarumo bei surinkti kuo konkretesnių ir tikslesnių duomenų, sužinoti esamą bendrojo lavinimo mokyklos klasės auklėtojo ir VGN socialinio pedagogo (darbuotojo) bendradarbiavimą siekiant VGN globotinių pozityviosios socializacijos.

Tiriamųjų imtis – patogioji, nes pasirinkti tie VGN, iš kurių vaikai lanko bendrojo ugdymo mokyklą. Atliekant empirinį tyrimą svarbu tinkamai suformuoti tyrimo imtį, skirti dėmesio jos sudarymo metodologiniams parametrus (Kardelis, 2003). Šio kiekybinio tyrimo imtį sudarantys respondentai (socialiniai pedagogai (darbuotojai) ir bendrojo ugdymo mokyklų klasių auklėtojai) reprezentuoja populiaciją, kuri tiesiogiai susijusi su tiriamąja problema.

Buvo išdalyta 20 klausimynų socialiniams pedagogams ir 20 klausimynų bendrojo ugdymo mokyklų klasių auklėtojams, kadangi tiek specialistų tyrimo organizavimo metu buvo abiejų tipų įstaigose.

Respondentų charakteristika. Apklausoje dalyvavo išimtinai tik moterys, kadangi dirbančių tose pareigose vyrų nėra. 95 proc. apklaustųjų klasių auklėtojų išsilavinimas yra aukštesnysis edukologinis ir tik 5 proc. turi neuniversitetinį edukologinį išsilavinimą. Socialinių pedagogų (darbuotojų) apklausoje dalyvavo 35 proc. turintys aukštąjį universitetinį pedagoginį išsilavinimą ir 25 proc. dar besimokantys socialiniai pedagogai. Apklausus tiriamuosius, vaikų globos namų socialinius pedagogus, paaiškėjo, kad 30 proc. jų turi darbo stažą iki 20 metų ir 20 proc. – iki 30 metų; po 10 proc. – daugiau nei 30 metų ir nuo

1–5 metų. 15 proc. – nuo 6–15 ir 12–15 metų. Bendrojo lavinimo mokyklos klasės auklėtojo darbo stažas daugiausia – 25 proc. – nuo 6–11 ir 21–30 metų; 20 proc. – nuo 12–15 metų ir 16–20 metų. Mažiausiai respondentų (10 proc.) – dirbantys daugiau negu 30 metų.

Tyrimo procesas. Empirinis tyrimas vyko 2013 m. balandžio mėnesį. Respondentai buvo informuoti apie tyrimo tikslus, anonimiškumo garantavimą, supažindinti su klausimyno pildymo instrukcija.

Tyrimo etika. Respondentams buvo paaiškintas tyrimo tikslas ir kaip užpildyti klausimyną. Tiriamieji galėjo pasirinkti, ar nori dalyvauti tyrime ar ne. Atliekant tyrimą buvo laikomasi anonimiškumo principo. Tiriamiesiems buvo pasiūlyta užpildyti klausimynus jiems tinkamu laiku ir norimoje vietoje. Tiriamiesiems buvo suteikta garantija, kad jų privatumas bus visiškai išsaugotas. Tyrimo metu buvo siekiama gauti autentiškus, respondentų suvokimą atitinkančius atsakymus.

Tyrimo priemonė. Kiekybinė (skaičiuojamas statistinis reikšmingumas) atvejo analizė. Tyrimo duomenys apdoroti naudojantis *Microsoft Excel* programa. Sudarant klausimyną, remiantis teorinėje dalyje analizuotomis koncepcijomis ir siekiant atsakyti į probleminius klausimus bei realizuoti užsibrėžtus uždavinius, buvo pasirinktos šios esminės požymių grupės – kriterijai: pasirinkta tirti klasės auklėtojo ir vaikų globos namų socialinio pedagogo bendradarbiavimą siekiant vaikų pozityviosios socializacijos. Remiantis šiais kriterijais ir indikatoriais buvo sudarytas klausimynas, numatantis tiriamųjų atsakymą raštu:

- motyvuojanti dalis,
- pagrindinis diagnostinis blokas,
- demografinis blokas.

Klausimynas sudarytas iš 16 klausimų VGN socialiniams pedagogams ir 16 klausimų bendrojo ugdymo mokyklos klasės auklėtojams: 3 demografiniai, atskleidžiantys respondentų charakteristiką (lytį, darbo stažą bei išsilavinimą), 2 atvirieji klausimai (atviraisiais klausimais buvo tikimasi gauti išsamesnius atsakymus, sužinoti respondentų asmeninę nuomonę), 11 uždarytųjų klausimų buvo derinami taip, kad papildytų vieni kitus, būtų išvengta monotoniško ir paviršutinio respondentų atsakinėjimo.

Apklaustos rezultatai parodė, kad daugiausia respondentų iš vaikų globos namų, t. y. socialinių pedagogų (90 proc.), bendradarbiauja siekdami bendrų darbo rezultatų, aptarti mokymosi pasiekimus (85 proc.), auklėtinių elgesio korekciją, adaptaciją mokykloje (75 proc.). Mažiausia respondentų minėjo, kad dalijasi darbo patirtimi (25 proc.). Respondentai klasės auklėtojai daugiausia bendradarbiauja auklėtinių elgesio korekcijos, mokymosi pasiekimų (100 proc.) klausimais, taip pat siekdami rezultatyvios tarpusavio informacijos, tačiau beveik trečdalis nesidalija darbo patirtimi.

Galima išvada, kad siekdami VGN globotinių (auklėtinių) pozityviosios socializacijos pasirinktoje veikloje, socialiniai pedagogai ir klasės auklėtojai siekia bendrų darbo rezultatų, aptarti mokymosi pasiekimus ir auklėtinių elgesio korekcijos bei adaptacijos mokykloje klausimus.

Tyrimu atskleista, kokie motyvai skatina bendradarbiauti mokyklos klasės auklėtojus ir VGN socialinius pedagogus siekiant pozityviosios socializacijos mokykloje. Daugiausia socialiniai pedagogai pritaria dėl profesinio bendradarbiavimo (90proc.); pažinti vaiko poreikius (80 proc.); tobulinti bendradarbiavimo įgūdžius, formas ir būdus, įtakos ugdymui, nusikaltimų prevencijai, pasiekimų gerinimui (70 proc.). Pusė respondentų nepritaria teiginiui bendradarbiauti, nes reikalauja įstaigos vadovai (50 proc.), iš dalies, kad bendradarbiavimas teorinio pobūdžio (65 proc.). Klasės auklėtojai daugiausia (90 proc.) pritarė teiginiui, kad glaudus profesinis bendradarbiavimas yra labai naudingas: tobulinant įgūdžius, formas, būdus, bendradarbiaujant įvertinami poreikiai, įtaka ugdymui, nusikaltimų prevencijai, pasiekimams gerinti (80 proc.). Iš dalies su teiginiu, kad bendradarbiavimas siekiant pažinti vaiko poreikius yra teorinio pobūdžio, sutinka netgi 40 proc., o nesutinka su teiginiu 50 proc. respondentų.

Asmeninei, išsamesnei, respondentų nuomonei, kokiomis vertybėmis ir edukacinėmis nuostatomis vadovaujasi bendradarbiaudami socialiniai pedagogai ir klasės auklėtojai siekdami pozityvaus bendradarbiavimo pagrįsti pateikiamos socialinių pedagogų („<...> supratingumu, atjauta, nuoširdumu, pasitikėjimu, paskatinimu, empatija, pagalba vaikui, bendražmogiškoms vertybėmis, padėti mokytis, geriau pažinti vaiką, pakantumu“), klasės auklėtojų atsakymų ištraukos („bendradarbiaudami geriau pažinti vaiką, tai leidžia geriau integruotis į mokyklos bendruomenę siekiant aukštesnių mokymosi rezultatų, žmogiškumo, pagarbos bendravime, tolerancijos, bendruomeniškumo, asmeninio tobulėjimo, padėti mokiniui, pasitikėjimu, nuoširdumu, bendrų reikalų suderinamumas, auklėtinis išsiugdytų bendražmogiškąsias vertybes, pagarbą, atsakomybę, aktyvią poziciją gyvenime, atsakingumo, tikslingumu, laiku suteikta pagalba vaikui“). Tyrimu, kur atskleistos pagrindinės priežastys, dėl ko klasės auklėtojas bendradarbiauja su globos namų socialiniu pedagogu ir jo globotiniu, yra svarbios siekiant pozityviosios socializacijos mokykloje: 1) socialinių pedagogų nuomone: „vaikui turi būti teikiama kompleksinė pagalba, ugdymo procese turi būti iškelti vieningi reikalavimai, turi būti dalijamasi su globotinių ugdymu skirta informacija, svarbus kontaktas vaiko ir mokytojo, daugiau informacijos apie elgesį ir mokymąsi, svarbu žinoti vaiko poreikius mokykloje, svarbu elgesį aptarti su globotiniu, klasės auklėtojas globotiniui autoritetas, globotinis nejaustų išskirtinumo, problemų sprendimu, siekti geresnių rezultatų, atsiskleistų globotinio gebėjimai“ 2) klasės auklėtojų nuomone: „globotinio pažinimo, pagalbos suteikimo, koreguoti vaikų elgesį, bendros ir kryptingos pastangos, gerų kontaktų klasės vadovo ir vaiko, gerų rezultatų siekimas, lengvesnė adaptacija mokykloje“.

Atliekant apklausą siekta išsiaiškinti, kokių kompetencijų pasigenda socialiniai pedagogai (darbuotojai) siekdami pozityviosios socializacijos mokykloje iš klasės auklėtojų ir kokių klasės auklėtojai iš globos namų socialinių pedagogų (darbuotojų). Tyrimas atskleidė, kad socialiniai pedagogai pasigenda motyvavimo mokytis (65 proc.); gilesnio globotinio pažinimo, atidesnio išklauso, pozityvaus elgesio ugdymo (60 proc.). Su teiginiu dėl draugiškų santykių su globotiniais nesutinka (20 proc.). 25 proc. klasės au-

klėtojų pritaria teiginiui dėl motyvavimo mokytis; iš dalies pritaria teiginiui dėl gilesnio globalinio pažinimo, profesionalios pagalbos suteikimo 40 proc.; nepritaria teiginiui dėl draugiškų santykių su globaliniais 75 proc.; atidesnio globalinio išklausymo, gilesnio pažinimo, reklamo globaliniams, atsakomybės ugdymo pasigenda 60 proc. klasės auklėtojų.

Galima išvada, kad klasės auklėtojai siekdami pozityvaus bendradarbiavimo dėl globalinių nepasigenda socialinių pedagogų (darbuotojų) kompetencijų. Respondentai socialiniai pedagogai pasigenda klasės auklėtojo gilesnio globalinio pažinimo, atidaus išklausymo, pozityvaus elgesio ugdymo, motyvavimo mokytis kompetencijų.

Siekiant išsiaiškinti, kokių veiksmų imasi klasės auklėtojai ir vaikų globos namų socialiniai pedagogai bendraudami tarpusavyje, užtikrindami VGN auklėtinių pozityviąją socializaciją mokykloje, respondantai socialiniai pedagogai (darbuotojai) atsakė, kad nuolat sprendžia auklėjimo problemas (80 proc.); aptaria pagalbos būdus ir priemones (50 proc.); kartais planuoja individualią veiklą mokymosi motyvacijos stokojantiems globaliniams (65 proc.); retai studijuoja švietimo, politikos dokumentus (60 proc.). 75 proc. klasės vadovų nuolat sprendžia auklėjimo problemas; aptaria pagalbos būdus ir priemones 40 proc.; kartais aptaria motyvacijos stokojančiųjų individualią veiklą (60 proc.); retai aptaria ir organizuoja metodines priemones veiklai optimizuoti (75 proc.).

Galima teigti, kad socialiniai pedagogai ir klasės auklėtojai sutaria šiuo klausimu, sprendžia auklėjimo problemas, aptaria pagalbos būdus ir priemones.

Tyrimu išsiaiškinta, kas trukdo siekiant pozityviosios socializacijos mokykloje sėkmingai bendradarbiauti klasės auklėtojui ir VGN socialiniam pedagogui. VGN (60 proc.) socialinių pedagogų atsakė, jog sutinka su teiginiu, kad didelis darbo krūvis; laiko bendradarbiauti stoka (45 proc.); iš dalies trūksta veiklos koordinavimo mokyklos mastu (60 proc.); nesutinka su teiginiu dėl specialistų nelankstumo 80 proc. respondentų. 50 proc. klasės auklėtojų sutinka, kad juntama laiko bendradarbiauti stoka dėl dokumentacijos tvarkymo gausos; 60 proc. iš dalies nesutinka, kad didelis darbo krūvis; visiškai nesutinka, kad skiriasi specialistų požiūris (75 proc.).

Galima daryti išvada, kad specialistų požiūris vienodas dėl sėkmingo bendradarbiavimo trukdžių, didelio darbo krūvio, laiko bendradarbiauti stokos dėl dokumentacijos tvarkymo gausos.

Respondentams pateikus teiginį „klasės auklėtojas ir vaikų globos namų socialinis pedagogas abipusiu bendradarbiavimu pasiekia“, atskleista, kad socialinis pedagogas dažnai pasiekia bendros veiklos mokymo kontrolės srityje (70 proc.), bendros veiklos vaiko gerovės komisijoje (50 proc.); kartais – prevencinėje veikloje (60 proc.), vaiko gerovės komisijos veikloje (50 proc.); retai rengia bendrus renginius (70 proc.), išvykas (50 proc.). Klasės auklėtojų veikla vaiko gerovės komisijoje yra dažna (20 proc.); veiklos kultūrinuose renginiuose dalyvauja kartais (75 proc.); bendrų renginių (75 proc.), išvykų (60 proc.) vyksta retai.

Tyrimu atskleista, kad, nors ir yra bendradarbiaujama, nepavyksta suorganizuoti bendrų kultūrinių renginių, išvykų. Klasės auklėtojai ir socialiniai pedagogai bendradarbiauja tik dėl bendros veiklos mokymo pasiekimų kontrolės srityje.

Tyrimu išsiaiškinta, kaip dažnai siekiant vaikų globos namų vaikų pozityviosios socializacijos mokykloje susitinkama su vaikų globos namų socialiniais pedagogais? 50 proc. socialinių pedagogų patvirtino, kad norėtų susitikti su klasės auklėtojais kartą per mėnesį, kartą per semestrą – 5 proc. Klasės auklėtojai bendradarbiautų dėl auklėtinių kartą per mėnesį – 60 proc., o socialiniai darbuotojai pasirinko kitą atsakymą – esant reikalui (5 proc.).

Iškylus konfliktui tarp mokyklos klasės auklėtojo ir vaikų globos namų socialinio pedagogo, kaip rodo apklausos rezultatai, respondentai iš globos namų sutinka, kad konfliktas sprendžiamas pokalbio metu (95 proc.); ieško adekvačių sprendimo būdų (75 proc.); iš dalies kreipiasi pagalbos į administraciją arba kolegas (60 proc.); nesutinka su teiginiu, kad neskiriama dėmesio konfliktams spręsti ir šalinti (80 proc.). Respondentai klasės auklėtojai sutinka, kad konfliktas sprendžiamas pokalbio metu (100 proc.); ieško adekvačių sprendimo būdų (90 proc.); iš dalies kreipiasi pagalbos į administraciją arba kolegas (95 proc.), nesutinka su teiginiu, kad svarbu ginti tik savo nuomonę (85 proc.).

Konstatuota, kad abiejų sričių specialistai stengiasi nekonfliktuoti ir geba konfliktus spręsti adekvačiai, pokalbio metu.

Tyrimo rezultatai parodė, kad dauguma respondentų socialinių pedagogų nurodo, kad susitinkant institucijoje (75 proc.), bendraujant telefonu (50 proc.). Klasės vadovų manymu – susitinkant institucijoje (50 proc.), bendraujant telefonu (45 proc.).

Atliekant tyrimą paaiškėjo, jog socialiniai pedagogai ir klasės auklėtojai dažniau susitinka institucijoje arba bendrauja telefonu. Akivaizdu, kad masinių telekomunikacijų priemonių naudojimo paplitimas visuomenėje pedagogus nutolina nuo gyvo bendradarbiavimo akis į akį.

Tyrimas parodė, kad socialiniai pedagogai klasės vadovų darbe pasigenda šių dalykinių savybių: dėmesingumo vaikui (50 proc.); konfidencialumo (40 proc.); nuoseklių veiksmų (30 proc.). Klasės auklėtojai neįžvelgia socialinių pedagogų darbo išbaigtumo (50 proc.); nuoširdumo (40 proc.); nuoseklių veiksmų, konkrečių veiksmų, konfidencialumo, iniciatyvumo bendradarbiavime (30 proc.). Taip pat galima daryti išvadą, kad klasės auklėtojams trūksta dėmesingumo vaikui, konfidencialumo, nuoseklių veiksmų, o socialiniams pedagogams darbo išbaigtumo, nuoširdumo, nuoseklių ir konkrečių veiksmų, bendradarbiavimo konfidencialumo, iniciatyvumo.

Respondentai pareiškė, kad šių dienų mokykloje klasės auklėtojo pareigoms ir funkcijoms atlikti reikia vadybinės kompetencijos. 35 proc. klasės auklėtojų išsakė savo nuomonę, kad nesutinka, ir tiek pat (35 proc.), kad sutinka.

Išsiaiškinta, kad vyksta VGN socialinio pedagogo ir mokyklos klasės auklėtojo bendradarbiavimas, siekiant globotinių pozityviosios socializacijos, – tam pritarė beveik pusė (45 proc.) respondentų.

Išvados

1. Mokslinės literatūros analizė leido teoriškai pagrįsti pozityviosios socializacijos ir bendradarbiavimo sampratą, atskleisti VGN globotinių kaip pozityviosios socializacijos mokykloje teorines prielaidas, išryškinti VGN socialinio pedagogo ir mokyklos klasės auklėtojo kaip pozityviosios socializacijos agento bendradarbiavimo turinį ir veiklos struktūrą bei funkcijas.

Socialinio pedagogo kaip pozityviosios socializacijos agento veiklos profesionalumas padeda jam geriau atlikti savo pareigas ir suteikti efektyvią pagalbą vaikui, tačiau siekiant efektyvios pagalbos būtina išsikelti tikslus, planuoti kasdieninę veiklą ir įgyvendinti savo siekius nustatant tinkamą veiksmų eigą.

Klasės auklėtojas – artimiausias mokiniams (šiuo darbo aspektu – VGN ugdytiniais) asmuo, turintis kompetencijų padėti spręsti mokiniams jų asmenines problemas. Klasės auklėtojai, bendradarbiaudami su globos namų socialiniais pedagogais, turi siekti, kad paauglys pažintų visavertį visuomeninį gyvenimą bei pasitikėtų savais sugebėjimais.

2. Tyrime atskleista, kad siekdami VGN globotinių (ugdytinių) pozityviosios socializacijos pasirinktoje veikloje, socialiniai pedagogai ir klasės auklėtojai siekia bendrų darbo tikslų ir jų įgyvendinimo rezultatų, aptarti mokymosi pasiekimus, koreguoti ugdytinių elgesį. Profesionaliai sutaria dėl profesinio bendradarbiavimo, išsiaiškinant individualius vaiko poreikius, tobulinant bendradarbiavimo įgūdžius, formas ir būdus jų įtaką ugdymui, nusikaltimų prevencijai, mokymosi pasiekimų gerinimui. Socialiniai pedagogai ir klasės auklėtojai sutaria dėl kiekvieno vaiko ugdymo problemų (pvz., aptaria pagalbos būdus ir priemones). Abiejų institucijų specialistai vienodai vertina sėkmingo bendradarbiavimo trukdžius: per didelį darbo krūvį, dokumentacijos gausą, laiko stoką.

Tyrimas atskleidė, kad socialiniai pedagogai klasės auklėtojo darbe pasigenda gilesnio globotinio pažinimo, atidesnio vaiko išklauso, pozityvaus elgesio ugdymo, motyvavimo mokytis kompetencijų. Klasės auklėtojai šiuo atveju tolerantiškesni – jie nepasigedo kompetencijų trūkumo socialinių pedagogų (darbuotojų) veikloje, siekiant pozityvaus bendradarbiavimo su globotiniais; klasės auklėtojai ir socialiniai pedagogai bendradarbiauja siekdami bendros veiklos mokymo pasiekimų kontrolės srityje. Klasės auklėtojams stinga dėmesingumo VGN vaikui, konfidencialumo, nuoseklių veiksmų, o VGN socialiniams pedagogams – darbo išbaigtumo, nuoširdumo, nuoseklių ir konkrečių veiksmų, bendradarbiavimo konfidencialumo, iniciatyvumo.

Literatūra

- Aramavičiūtė, V. (2005). Tautinis tapatumas ir jo kaita vyresniame mokykliniame amžiuje. *Pedagogika*, 79, 40–45.
- Barkauskaitė, M. (2001). *Klasės auklėtojo knyga*. Vilnius: Parama.

- Bendrieji socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatai.* Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.0F7D62A64C54>.
- Braslauskienė, R., Jonutytė, I. (2005). *Vaikų elgesio prevencija ugdymo institucijoje.* Klaipėda: KU.
- Jonassen, D. H. (1996). *Computers in the Classroom: Mindtools for Critical Thinking.* New Jersey: Prentice hall Inc.
- Johnson L. C. (2003). *Socialinio darbo praktika. Bendras požiūris.* Vilnius.
- Juodaitytė, A. (2009). *Rizikos grupės vaikų pozityvios socioedukacinės raiškos galimybės teritorinėje bendruomenėje realizuojant neformalaus ugdymo programas: daktaro disertacija.* Kaunas.
- Kučinskas, V., Kučinskienė, R. (2000) *Socialinis darbas švietimo sistemoje.* Klaipėda: KU.
- Kvieskienė, G. (2005). *Pozityvioji socializacija.* Vilnius: VPU.
- Kvieskienė, G., Šimaitis, A. (2005). Socialinio pedagogo kompetencijos metmenys. *Socialinis ugdymas*, 9, 7–14.
- Leliūgienė, I. (2003). *Socialinio pedagogo (darbuotojo) žinynas.* Kaunas: Technologija.
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2008). *Socialinio pedagogo rengimo standartas.*
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 21 d Nr. V-1393 „Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2011-08-04, Nr. 99-4675.
- Miltenienė, L. (2005). *Bendradarbiavimo modelio konstravimas tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius. Daktaro disertacija.* Šiauliai.
- Morrison, K. (1998). *Management theories for Educational change.* Oxford: Clarendon Press.
- Pečiuliauskienė, P., Barkauskaitė, M. (2011). *Pedagoginės praktikos mokykloje vadovas.* Vilnius: Edukologija.
- Styles, D. (2002). *Klasės susirinkimai: kaip veiksmingai vadovauti klasei.* Vilnius: Tyto alba
- Teresevičienė, M., Gedvilienė, G. (2000). *Mokymasis bendradarbiaujant.* Vilnius: Garnelis.
- Tumėnienė, V., Janiūnaitė, B. (2004). Pedagogo veiklos pokyčiai pasaulio ir Europos švietimo kontekste. In *Pedagogų rengimas Lietuvoje.* Vilnius: Danieliaus leidykla.
- Vanagienė, E. (2005). *Klasės vadovo užrašai.* Šiauliai: Liucijus.

The Cooperation between a Class Tutors and a Foster Care Social Educator

Irena Leliūgienė¹, Angelė Kaušylienė², Daiva Austynienė³

¹ Mykolas Romeris University, Faculty of Social Technologies, Institute of Educational Sciences and Social Work, Ateities St. 20, LT-08303 Vilnius, Lithuania, irena.leliugiene@mruni.eu

² Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Social Education, Social Education Department, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, angele.kausyliene@leu.lt

³ Social worker at Pagėgiai orphanage, Klaipėdos St. 4, LT-99290 Pagėgiai, Lithuania, daivaaustynyniene@gmail.com

Summary

In recent decades, a great attention is paid to children who live in the child care homes for their positive socialization. The major institution of socialization is still a family, which serves the community of child care homes – experts, family and school. These two institutes create a positive socio-educational environment in which reveals the child's self-expression and social accumulation of experience. When partnering the child care homes and schools focus on the child's positive socio-educational environment, organize educational, recreational, cultural and artistic activities. When the child grows up and grows his needs, it creates a better and wider self-expression and spaces for accumulation a social experience. The agent's mission of child's positive socialization in the Child Care Home has a social pedagogue, while at school this mission goes to a class tutors. The class tutor has to make a positive impact on each student and on the class as a social group, take care of a good psychological atmosphere, encourage cooperation, social and emotional development and the constructive response to the solution of problems. So, nowadays class tutors must realize that the changing economic and social situation is changing the role of a class tutor.

Since 1991, the Lithuanian institution of higher education began to prepare the social pedagogues, and since 1995, gradually started practices of social pedagogues in the area of education. The social pedagogue is an expert of educational, psychological, and social work. The result of their activities is creating a normal living and learning conditions for social, cultural and academic environment. Moreover, the rules regulating the sub-statutory acts provide for school-aged children who live in Child Care homes integration into common schools. Consequentially, children from Child Care homes spend a half-day at school, where they are taught and educated together with other children. The teachers and class tutors ensure their safety, provide them education, ensure participation in the extracurricular activities as positive agents of socialization. So, the **objective of the study** is to reveal the co-operation between the class tutor and the social pedagogue of the child care home in order to achieve the positive socialization of a child.

The object of a research is co-operation between the class tutor and the social pedagogue of the child care home.

Tasks of the study:

1. Theoretically grounded characteristics of a social pedagogue and school class tutors as an agents of social education activities.
2. Theoretically grounded the social and psychological characteristics of the children from the Child Care homes as children of a risk group.
3. Empirically reveal co-operation between the class tutor and a social pedagogue from the child care home in order to achieve the positive socialization of children.

Methods of the study:

1. *Data analysis*.
2. *Data collection* – scientific and other (statistical documents) analysis of the literature, a survey using questionnaires.

The results of the study have showed, that in order to achieve the positive socialization of children from Child Care homes social pedagogues and class tutors at school try to co-operate, to get the overall results of the work, learning outcomes, the alumnus of behavioural adjustment, and discussion about adaptation at school. There is a good agreement for professional collaboration in order better knows the child's needs, improve skills, forms and ways of co-operating. The co-operation has a significant impact on education, crime prevention, improving achievement. Social pedagogues and class tutors agree on child educating problems, discuss the ways and forms how to solve these problems.

Studies have shown that social pedagogues of Child Care homes miss at school the competence of class tutors for deeper awareness of a child, a closer communication with him, positive behaviour training, and stimulating of motivation to learn. School class tutors miss working completeness, sincerity, coherent and concrete actions, confidentiality, and cooperation competencies.

Keywords: *social pedagogue, class tutors, cooperation, positive socialization.*

Įteikta / Received 2015-09-09
Priimta / Accepted 2015-10-05